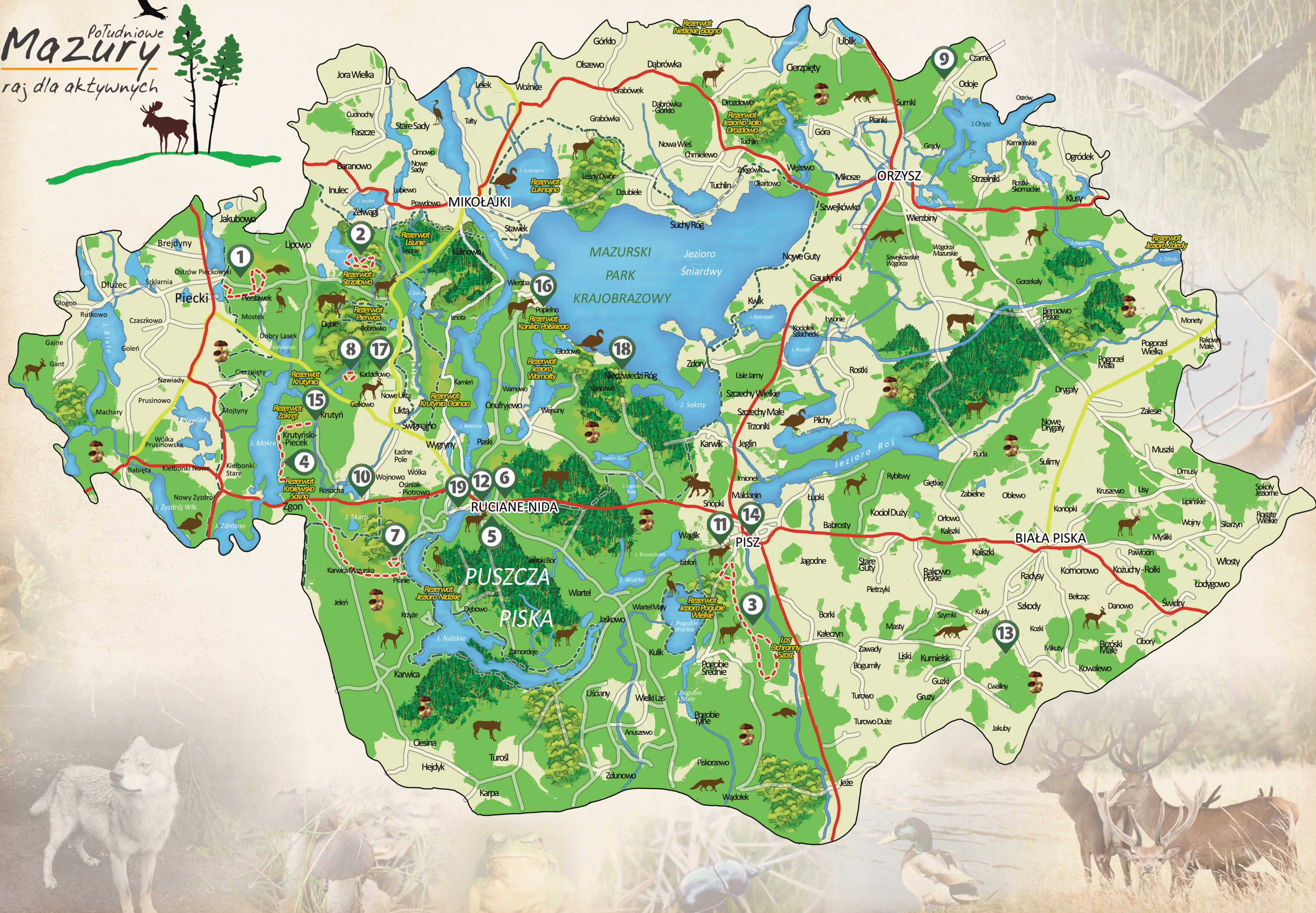

Mazury Południowe
raj dla aktywnych

1 ŚCIEŻKA EDUKACYJNA “PIERSŁAWEK”

Długość ścieżki: 3,8km lub 8,8km

Początek ścieżki: Leśnictwo Piersławek

Ścieżka zaczyna się i kończy przy siedzibie Leśnictwa Piersławek, usytuowana jest w pobliżu szosy Piecki – Mikołajki (w odległości ok. 4 km od miejscowości Piecki). Na każdym przystanku znajdują się ławki umożliwiające wypoczynek. Krótszy wariant ścieżki obejmuje przystanki od 1 do 6 i kończy się w punkcie wyjścia, przy leśniczówce Piersławek. Wariant dłuższy ścieżki kończy się w punkcie 8 - w szkółce leśnej.

1. **Izba pamięci poświęcona Ernstowi Wiechertowi.**

Siedziba leśnictwa Piersławek jest miejscem narodzin tego znanomego pisarza. Leśniczówka przez długie lata stanowiła służbowe mieszkanie rodziny Wiechertów. Można tu obejrzeć ekspozycję poświęconą pamięci pisarza.

2. **Stanowisko bobrów.**

Oprócz nor widać liczne zgryzły, pnie po ściętych olszach, a nawet dębach i grabach. Siedząc na ławce wosnąc czy latem, mamy duże szanse na obserwację krążącego orlika krzykłego, pospolitego myszolowa czy kani czarnej. Usłyszymy klangor gniazdujących w pobliżu żurawi i melancholijny śpiew naszego największego drozda-paszkota.

3. **Drzewostan sosnowy.**

Piękny stary las sosnowy, gdzie w podszycie dominują liczne leśszczyń oraz świerki. Na ścieżce możemy spotkać jarząbką-najmniejszego spośród naszych kuraków leśnych, dzięcioła dużego oraz barwną sówkę. W sierpniu, gdy na leśszczyńach zaczynają dojrzawać orzechy, usłyszymy charakterystyczne nawoływanie orzechówek.

4. **Uprawa leśna.**

W 2000 roku wycięto tu las sosnowy, a powstały żrąb odnowiono, zakładając uprawę, na której posadzono po 30% sosen, świerków i dębów oraz 10% modrzewia. Na uprawie pozostawiono kępy dębów w wieku ok. 120lat.

5. **Pomnik pilotów.**

W tym miejscu w dniu 12 listopada 1985 roku miała miejsce katastrofa śmigłowca wojskowego, w której zginęli dwaj młodzi piloci. To tragiczne wydarzenie upamiętnia tablica i pomnik wykonany z części rozbitego śmigłowca.

6. **Grób Paula Wiecherta.**

W tym miejscu spoczywa młodszy brat pisarza, który zmarł na dyfteryt 18 lutego 1895 roku, mając zaledwie 15 lat. Pisarz opisał atmosferę ostatniego dnia życia brata i jego chorobę w autobiograficznej powieści „Lasy i łądzie”.

7. **Paśnik i łązawka.**

Prezentowane są tu urządzenia łowieckie służące dokamianiu zwierzyny.

8. **Szkółka leśna.**

Rosną tu drzewka i krzewy jakie występują na terenie nadleśnictwa. Na terenie szkółki znajduje się również domek edukacyjny, wyposażony w stoły i ławki. Obejrzymy tu stałą ekspozycję nasion drzew i krzewów leśnych oraz czasowe wystawy prac plastycznych uczniów z pobliskich szkół.

2 ŚCIEŻKA DYDAKTYCZNA "STRZAŁOWO"

Długość ścieżki: 4,4km lub 2,7km

Początek ścieżki: Nadleśnictwo Strzałowo

Ścieżka przeprowadzona jest w **dwóch wariantach**: dłuższym – 4,4 km i krótszym 2,7 km, rozpoczyna się przy siedzibie Nadleśnictwa Strzałowo. Trasa oznakowana jest zielonymi sztalakami i oznakowana jest numerami umieszczonymi na słupkach. **Siedziba Nadleśnictwa Strzałowo i Izba Leśna.** Budynek nadleśnictwa powstał w 1870 roku i nieprzerwanie przez ponad 100 lat pełni funkcję biurowca. Ścieżka wiedzie przez las, w którym można podziwiać okazałe 200-350letnie dęby szypułkowe. Stare drzewa umierają stojąc, ale tak naprawdę są ciałge żywe, gdyż stały się domem dla

12 Ośrodek Edukacji Leśnej „Wojciechówka”

Wyluszcarnia nasion
Ośrodek Edukacji Leśnej „Wojciechówka” znajduje się na terenie zabytkowej Wyluszcarni Nasion im. Dzysława Boroniskiego w Rucianem-Nidzie. W ośrodku jest sala konferencyjna na 120 osób, wyposażona w sprzęt multimedialny i nagłośnienie oraz kuchnia i toalety. W „Wojciechowce” zgromadzono zbiory entomologiczne owadów Puszcy Piskiej, tablice z chronionymi gatunkami zwierząt, roślin i grzybów, bogaty zbiór filmów o tematyce przyrodniczej, a także siekiery i narzędzia używane przy pracach leśnych. W

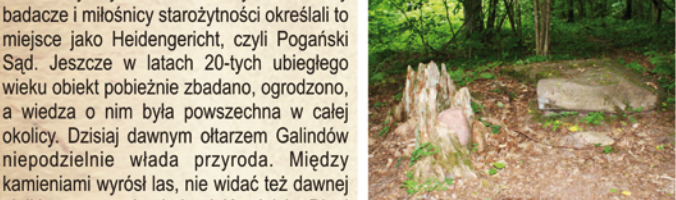
bepośrednim sąsiedztwie Ośrodka Edukacji Leśnej „Wojciechówka” znajduje jeszcze jeden obiekt edukacyjny - mini ogródek dendrologiczny. Tu, z myślą o najmłodszych odbiorcach edukacji przyrodniczej, wyeksponowano gatunki drzew i krzewów rosnące na terenie Puszczy Piskiej. W ogródku dendrologicznym znajduje się również wiatła edukacyjna, gdzie na świeżym powietrzu można uczyć się rozpoznawania pospolitych drzew i krzewów leśnych.

13 Krag Galindów

Zagadkowa grupa głażów była najprawdopodobniej miejscem kultu pruskiego plemienia Galindów. Przypuszcza się, że pōródki kamiennego kręgu o średnicy ok. 20 m ulokowany był Oltarz ofiarny. Niemiecy badacze i milońnicy starożytności określali to miejsce jako Heidengericht, czyli Pogański Sad. Jeszcze w latach 20-tych ubieglego wieku obiekt pobieżnie zbadano, ogrodzono, a wiedza o nim była powszechna w całej okolicy. Dziśaj dawnym oltarzem Galindów niepodzielnie władra przyroda. Między kamieniami wyrósł las, nie widać też dawnej alejki wytłoczonej od drogi Kumiełsk- Długi Kąt. Brak już niektórych głażów z kręgu, ale zachowały się największe ułożone w jego centrum. Najciekawszy jest tzw. Stół – płaski głaż o długości 2,3 m i szerokości 1,2m., kilka dużych kamieni ma jeszcze ślady obróbki narzędziami.

14 Muzeum Ziemi Piskiej

W Muzeum Ziemi Piskiej znajdują się bogate zbiory przyrodnicze, opowiadają przede wszystkim o faunie największego kompleksu leśnego w Polsce – Puszczy Piskiej. Tło zdecydowały się odwiedzić muzealna wnętra, ujrzy znalezione przed kilkadziesiąt laty tura, zwierzęcia nieobecnego już w naszych lasach od XVII w., pięknego głażwa w chwili tokowania i imponującego rozpiętości skrzydeł orła; zachwyci się ptasim drobiazgiem; z

z bliska przyjrzy wilkowi, który łakomym wzrokiem spogląda na gardziel jelenia. I jeszcze niewielka, ale wartościowa kolekcja kamieni.

W muzeum jest też trochę archeologii (niektóre z eksponatów sięgają X tysiąclecia p.n.e.), stare fotografie Pizsa i pobliskich miejscowości; zabytki mazurskiego piśmiennictwa - drukowane szwabachą po polsku i niemiecku książki, broszury i gazety, wydawnictwa mazurskich starobrodzówców, stare monety, wreszcie dział etnograficzny, ze swymi prawie 200 eksponatami znakomicie wpisujący się w opowieść o życiu codziennym dawnych mieszkańców tych ziem. Do tego nowoczesne makieły, obrazy, zabytkowe militaria i meble.

tysiąca żywych organizmów: grzyby, rośliny i zwierzęta. Kolejnym elementem ścieżki są **Lasy mokradlowe**. Prezentowany jest fragment olsu. Podstawowym gatunkiem drzewiastym w tym zbiorowisku roślinnym jest olsza czarna rosnąca na kęпах obrosniętych mchami. **Runo lasów głądowych** to fragment ścieżki charakteryzujący się dużym bogactwem roślin i grzybów, które zmieniają się pod wpływem pór roku. Bardzo ważnymi organizmami runa leśnego są grzyby, które coroczną warstwę opadłych liści przerabiają na związki organiczne. **Porosty** są organizmami symbiotycznymi, czyli współzylającymi ze sobą na zasadach partnerstwa, zbudowane z grzyba i glona. Te dwa zrosnięte ze sobą organizmy tworzą jedną całość nazywaną plechą. Idąc dalej można zobaczyć **Jezioro dystroficzne** jakie pozostawił po sobie

ustępujący lodowiec. Brunatna lub wręcz czarna barwa toni wodnej, niewidoczne dno, specyficzny zapach borowiny, unoszące się opary mgły oraz uginające się pod stopami kōżuchy torfowców, wprowadzają w nastrój tajemniczości. **Flora jeziorok dystroficznych** to przede wszystkim torfowce. Torfowce pochłaniają bardzo dużo wody, a złoże torfowe może nieraz zawierać jej do 90%. Gatunkiem charakterystycznym dla tego typu ekosystemów jest owoadożerna rosiczka okragłolistna. **Na Łące** krzykliwych, które gniazdują w okolicy. Mijamy **Rodziny cmentarzyk**, na którym pochowani są między innymi członkowie rodziny mazurskiego pisarza Ernsta Wiecherta. Ostatnim punktem jest **Jezioro Majów Wielki**. Jest to jezioro o czystej przejrzystej wodzie, zasobnej ryby, a także w okresie migracji wiosennej pląków, na jeziorze można spotkać dużą gagałów, czerniec, głownieki, perkozów. Jesienią żerują tu nury czarnoszyje.

3 ŚCIEŻKA “BRZEZINY-SZAST”

Długość ścieżki: 2 km lub 7 km

Początek ścieżki: Pisz - Las Miejski, ul. Leśna

Las Ochronny „Szast” to obszar, na którym pozostawiono wszystkie połamane i przewrócone przez huragan z 2002 roku drzewa. Leśnicy nie uprzątnęli drewna, a odnowienie lasu następuje tam tylko i wyłącznie w sposób naturalny (sukcesja naturalna).

Pierwszy wariant ścieżki biegnie po granicy lasu i drogi asfaltowej do Pogobia Średniego. Potem stopniowo, nieznacznie zagłębia się w las. Następnie skręca w prawo i dochodzi do drogi zwiorowej biegnącej do Lasu Ochronnego “Szast”. Dalej biegnie prosto na południe i skręca w prawo na drogę leśną, dochodzi do drogi asfaltowej Pisz - Pogobie i dalej na północ do Pizsa, w stronę początku ścieżki.

Drugim wariantem jest wycieczka (ok. 7 km w jedną stronę) do Lasu Ochronnego „Szast”. Aby kontynuować tą trasę, nie skręcamy, jak w wariantcie pierwszym, z drogi zwiorowej w prawo do lasu, lecz cały czas kontynuujemy wycieczkę drogą zwiorwą na południe. I tak dochodzimy do Lasu Ochronnego “Szast”.

- Dla ułatwienia obserwacji procesów przyrodniczych wybudowano:
 - drewnianą wieżę widokową o wysokości około 12 metrów (połamanyrnymi drzewami)
 - wysoki pomost - galerię widokową nad rzeką Pisą – wyjątkowo w tym miejscu malowniczą. Galeria ma długość 120 metrów oraz 2,5 m wysokości.

- Na ścieżce znajduje się system informacyjny zawierający tablice prezentujące:
 - charakterystykę lasów Puszczy Piskiej, gospodarkę leśną i jej cele gospodarcze i edukacyjne
 - gatunki zwierząt roślin i siedlisk charakterystycznych dla tego obszaru
 - opis uszkodzeń drzewostanów powstałych w wyniku huraganu

15 Muzeum przyrodnicze Krutyni

W centrum Krutyni w pięknej starej stodołe zgromadzona jest kolekcja przyrodnicza licząca ponad 200 eksponatów zwierząt i stałe się powiększa. Wszystkie eksponaty wykonane są przez dr. Janusza Dynowskiego, są to zwierzęta, które stały się ofiarami różnego rodzaju wypadków, upady w sieci rybackie lub siidla kusowników. Szczególną uwagę przyciąga kolekcja pląków drapieżnych. A wśród nich bielik młody i stary, kilka myszolewów z rozpostartymi skrzydłami, para krogulców, są też gile, grubodzioby, zięby. Dzięki tej kolekcji możemy też zaobserwować zmienność dymorficzną u pląków. Dużym zainteresowaniem i sympatią wśród zwiedzających cieszą się bociany, sowy, ptaki wodne. Gąbłata z sówami pomagą zaobserwować cechy przystosowawcze tych pląków do nocnej aktywności. Preparaty żmii i zaskrońca pokazują i uczą odróżniać te gatunki, są też bobry, wydry oraz kolekcje porostów.

16 Muzeum Przyrodnicze Stacji Badawczej PAN

Popiełańskich. W kolejnych salach poznamy życie ostatnich dzikich koni Europy: koników polskich i innych wolnożyjących zwierząt zamieszkujących Puszczę Piską. Zobaczyć możemy też ekspozycje sań i wozów zaprzęgowych z różnych okresów. Dodatkowo jest możliwość zwiedzania: stajennej hodowli konika polskiego, fermę bobrów, hodowę zachowawczą krów rasy polskiej czerwonej i nizinnej czarno-białej, żubronia (trórgatunkowców: krowa, żubr i bizon) oraz fermę jeleni. Na tym samym terenie znajduje się rezerwat Konika Polskiego. Koniki polskie to jedyna rodzima rasa koni, wywodząca się z bezpośrednio od dzikich koni, czyli tarpanów. Obszar rezerwatu znajduje się na Półwyspie Popiełańskim, otoczonym wodami Jezior Beldany, Warnołty i Śniardwy. W rezerwacie koniki utrzymywane są w warunkach jak najbardziej zbliżonych do naturalnych. Ingerencja człowieka jest ograniczona do minimum. Koniki przebywają cały rok na wolności. Jest to teren na, którym nie można samodzielnie spacerować.

17 Park Dzikich Zwierząt Kadzidłowo

Położenie Parku na śródeśnych łąkach umożliwia bytowanie zwierząt w warunkach zbliżonych do naturalnych. Większość zwierząt jest zaprzęzających z człowiekiem, dlatego też możliwe jest wejście do niektórych gatunków na ich obszarne wybiegi a nawet karmienie, głaśkanie i podziwianie z bliska. Ze względu na rozległość terenu i jego charakter, zwiedzanie Parku odbywa się tylko z przewodnikami, którzy opowiadają o poszczególnych zwierzętach, ich biologii, zwyczajach oraz potrzebie ochrony. Dotyczy to przede wszystkim gatunków rzadkich

Informujemy, że ruch pojazdem silnikowym w lesie dozwolony jest jedynie drogami publicznymi. Dojazd samochodami lub autokarami do Lasu Ochronnego “Szast” możliwy jest wyłącznie w formie zorganizowanej wycieczki z przewodnikiem Nadleśnictwa Pisz. Na własną rękę do Lasu Ochronnego “Szast” można dostać się pieszo bądź rowerem.

4 SZLAK PIESZY IM. KAROLA MAŁĘKA

Długość ścieżki: 20km

Początek ścieżki: Krutyni

Szlak na całym odcinku jest dobrze oznaczony. Wyruszasz spod siedziby Mazurskiego Parku Krajobrazowego. Mijamy pomnik przyrody „Dąb Krutynijski”, następnie dochodzimy do pomnika przyrody „Zakochanej Pary”- wiekowy dąb oplatający konarami sosnę. Tu droga się rozwidła i wąska ścieżka prowadzi do rezerwatu „Zakręt”. Podążając dalej szlakiem mijamy kolejny pomnik przyrody „Mazurski Dąb Bartny”, którego obwód pnia wynosi ponad 3 metry, a najwyższe konary sięgają na wysokość 28 metrów. Po drodze napotkamy pomost z którego możemy podziwiać panoramę jeziora Mokrego.

Po paru kilometrach docieramy do rezerwatu „Królewska Sosna”. Po lewej stronie szlaku znajduje się pomnik przyrody o tej samej nazwie, zaś po prawej ścieżka prowadząca do ponad 400 letniego „Dębu nad Mukrem im Karola Małka”. Mijając oczka wodne wąską ścieżką docieramy do szosy Ruciane Nida – Szczytyno i opuszczamy Mazursk Park Krajobrazowy.

dębów leśnicówki Zdróżno, która wpisana jest do rejestru zabytków. Wracamy na szlak, by po około 2 km dotrzeć do celu naszej wyprawy – leśnicówki Pranie.

18 Pomnik Leśnika Maxa Klinge

Max Klinge był już przed wojną powszechnie szanowanym i lubianym przez miejscową ludność leśniczym. Pomnik znajduje się na starym cmentarzu w Niedźwiedzim Rogu.

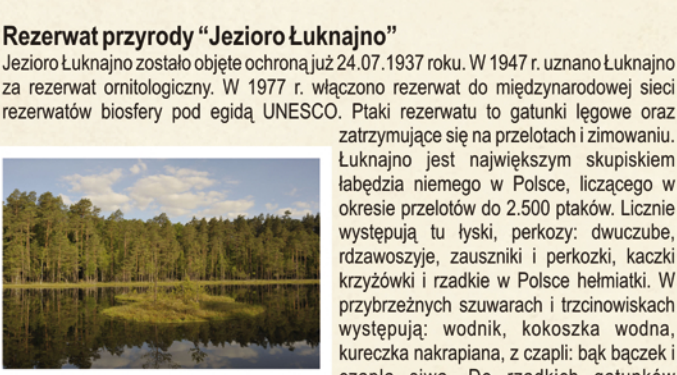
19 Pomnik przyrody - sosna "Lira"

Sosna pospółta o nietypowej formie pokroju. Tzw. "Lira" liczy 33 metry wysokości i 305cm obwodu. Wiek - blisko 200 lat. Sosna rośnie przy Alei Wczasów, przy drodze z Rucianego do Nidy.

PARKI I REZERWATY

Mazurski Park Krajobrazowy

W granicach Mazurskiego Parku Krajobrazowego znajduje się największe w Polsce jezioro Śniardwy oraz północna część Puszczy Piskiej z rzeką Krutynią. Park położony jest na terenie województwa warmińsko - mazurskiego i obejmuje swoimi granicami części gmin: Piecki, Mragowo, Świętąno, Ruciane Nida, Mikołajki, Orzysz i Pisz, zajmując pogranicze trzech powiatów: mrągowskiego, piskiego i szczytnieńskiego. W Mazurskim Parku Krajobrazowym znajduje się 10 rezerwatów. Najczęściej spotykanymi gatunkami zwierząt są jelenie, samy oraz dziki. Ze zwierząt drapieżnych występuje: wilk, ryś, lis, jenot, borsuk, kuna, tchórz, gronostaj, lasica. Ozdobą mazurskich jezior są labędzie nieme, które stały się ulubieńcami odwiedzających nas turystów. Kolejnym atutem jest okazała liczba ponad 230 gatunków płactwa. Jest to jedno z największych skupisk tych ptaków w Europie

wąsatka. Nad jeziorem zobaczyć można polujące bieliki, rybolwy i kanie rdzawe. Z ssaków na uwagę zasługują rzęsorek rzeczek, karczownic zimnowodny, norka amerykańska, jenot, dzik oraz przechodniłoś. UWAGA: poruszanie się w rezerwacie jest dozwolone wyłącznie po wyznaczonej trasie. Trasa liczy około 5 km.

Rezerwat przyrody „Królewska Sosna”

Rezerwat został utworzony w 1959r. Znajdują się w nim dwa pomniki przyrody: “Królewska Sosna” obumarta w wieku ok. 300 lat i „Dąb nad Mokrem” im. Karola Małka. Wiosną zaprasza zielenią, w październiku paletą ciepłych kolorów kolorów, zima otulony szronem i śniegiem przyciąga swą przeziściością.

Rezerwat przyrody „Królewska Sosna” Rezenwat został utworzony w 1959r. Znajdują się w nim dwa pomniki przyrody: “Królewska Sosna” obumarta w wieku ok. 300 lat i „Dąb nad Mokrem” im. Karola Małka. Wiosną zaprasza zielenią, w październiku paletą ciepłych kolorów kolorów, zima otulony szronem i śniegiem przyciąga swą przeziściością.

5 ŚCIEŻKA DYDAKTYCZNA „WOKÓŁ JEZIORA CHUDEK”

Długość ścieżki: 1,6km

Początek ścieżki: Ruciane-Nida - Wyluszcarnia Nasion

Ścieżka bierze początek na terenie Wyluszcarni Nasion w Rucianem-Nidzie i przebiega wokół zarastającego jeziora Chudek. Długość ścieżki wynosi 1,6 km, czas przejścia około 1 godz. Ścieżka obejmuje 9 przystanków edukacyjnych przy których umieszczono tablice informacyjne. Prezentowane są na nich walory przyrodnicze oraz elementy gospodarki leśnej, m.in. przykłady trwałości i wielofunkcyjności lasu, sukcesja naturalna nie użytkowanego pastwiska, ślady działalności bobrów i siedliska podmokłe wokół jeziora.

6 ŚCIEŻKA DYDAKTYCZNA „RUCIAŃSKI LAS - SZLAKIEM STARYCH DĘBÓW”

Długość ścieżki: 1km lub 2,5km

Początek ścieżki: Ruciane-Nida - Pomnik Przyrody “Dęby Królewskie”

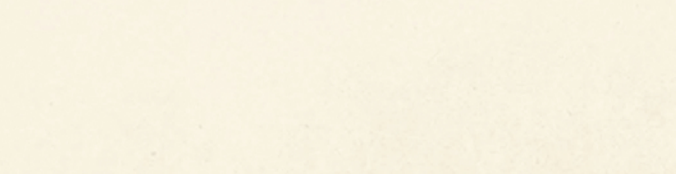
Ścieżka rozpoczyna się przy „Dębach Królewskich”, naprzeciwko Wyluszcarni Nasion w Rucianem-Nidzie i składa się z dwóch pętli 1 km i 2,5 km. Ścieżka znajduje się na półwyspie otoczonym wodami jezior Guzianka Wielka i Mała oraz śródeśnego jeziora Gaik. Wśród sędziwych dębów i sosen, jezior i terenów podmokłych, można miło spędzić czas. Na trasie w formie graficznej i opisowej przedstawiono m.in. owady związane z martwym drewnem, formy ochrony przyrody oraz strefy roślinności w śródeśnym jeziorze.

7 ŚCIEŻKA DYDAKTYCZNA "ŚLADAMI GAŁCZYŃSKIEGO"

Długość ścieżki: 1,5km

Początek ścieżki: Muzeum Gałczyńskiego w Praniu

Ścieżka wiedzie przez przepiękne zakątki Puszczy Piskiej. Krawędzią stromego brzegu Jeziora Nidzkiego, fragmentem bagnistej olszyny, lasem głądowym z pomnikiem przyrody „Dębem Perkunem”, platformą widokową, wychodzącą bezpośrednio nad lustro wody, z której można obserwować różnorodność i zmienność roślinności przybrzeżnej. Na trasie ścieżki ustawiono tablice informacyjne m.in. dotyczące fauny jeziornej, przebudowy drzewostanów, ekologicznych aspektów rozkładającego się drewna w lesie, łowiectwa, nasiennictwa i selekcji. Nieopodal ścieżki, przy drodze, która wiedzie do stacji kolejowej rosła sosna, pod którą natchnienia szukał K.I.Gałczyński. Sosny już nie ma, ale w miejscu gdzie rosła, Nadleśnictwo ustawiło obelisk upamiętniający. Atrakcyjną połozona ścieżka w bezpośrednim sąsiedztwie Leśnicówki Pranie jest dostosowana do różnych grup wiekowych. Trasa posiada 11 przystanków, na których zostały zamieszczone tablice.

Rezerwat przyrody „Zakręt”

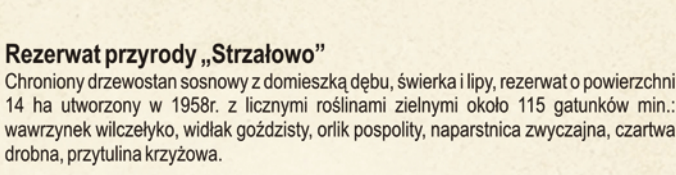
Obszar morenowy porośnięty dwustuletnim borem mieszanym o pow.105,8 ha, na jego terenie znajdują się trzy dystroficzne jeziorzka z pływającymi wyspami, powstałym w wyniku tworzenia się kōżucha torfowców. Jest znanym obiektem dydaktycznym, gdzie zobaczyć możemy wielniankę pochwowatą i wąskolistna, żurawinę, rosiczkę okragłolistną, borówkę bąglianną jest pomnik przyrody „Zakochana Para” (spłecione ze sobą sosna i dąb) oraz głaży narzutowe. Na skraju rezerwatu znajduje się również pomnik „Mazurski Dąb Bartny” ok. 200 m w głąb lasu ścieżką obok „Dębu Krutyniskiego”, pszczoły wymarzyły w czasie ostrej zimy w 1979 r.; dąb szypułkowy - obw. 315 cm, wys. 28m.

Rezerwat przyrody „Krutynia”

Utworzony w 1983r. o powierzchni 273 ha, ochronie podlega odcinek rzeki Krutyni oraz jeziorzko Krutyniskie i kresowe stanowiska zespołów leśnych. Na terenie rezerwatu spotkać można: wydry, zimorodki, orla bielika, trzecie nuragosi, rybolowa, norki amerykańskie, puchacza, orlika krzykliwego oraz rośliny runa leśnego min. zwiłacie wielkokwiatowe, konwalle majową, skrzyp zimowy.

Rezerwat przyrody „Pierwos”

Występuje tu wiele starych drzew, z których na uwagę zasługują dęby (o obw. powyżej 3 m). Z rzadkości florystycznych wymienić można: wielosil błękitny - roślinę północną oraz bardzo rzadkie mch Paludella squarrosa. Spotkać tu można tak rzadkie w kraju zwierzęta, jak: bielika, orlika krzykliwego, puchacza czy wilka, a w okresie jesienno-zimowym na strumieniu Pierwos zaobserwować można interesującego ptaka rzek górskich i wyżynnych - płuszcza.

Rezerwat przyrody „Strzałowo”

Chroniony drzewostan sosnowy z domieszką dębu, świerka i lipy, rezerwat o powierzchni 14 ha utworzony w 1958r. z licznymi roślinaami zielnymi około 115 gatunków min.: wawrzynek wilczełyko, widłak goździsty, orlik pospolity, naparstnica zwyczajna, czartwa drobna, przylitula krzyzowa.

Rezerwat przyrody „Jezioro Nidzkie”

Utworzony został w 1972 roku na powierzchni 670,80 hektarów jako rezerwat krajobrazowy. W zarządzie Nadleśnictwa Pisz znajduje się 205,78 hektarów na terenie Leśnictw Jaskowo, Wiartel i Przerósł. Są to głównie bory sosnowo-swierkowe i lasy okłowe położone na brzegach Jeziora Nidzkiego. W skład rezerwatu wchodzi także bindugi, czyli nadjeżniowe polany, na których niegdyś składowano i spaliano drewno. Wzdłuż jeziora rozlokowane były kiedyś mazurskie wsie: Lipa Tylna, Lipa Przednia, Przerósł, Wielki Las oraz Sowińróg. Dziś pozostały po nich tylko cmentarze oraz resztki fundamentów. Pola uprawne i łąki otaczające wsie zostały po wojnie zalesione.

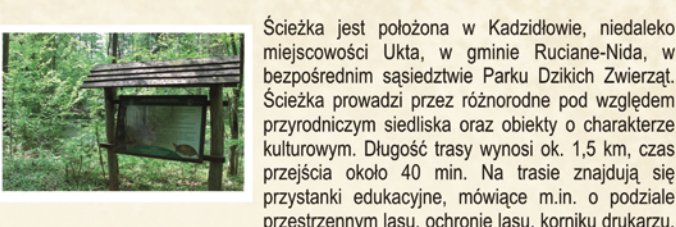
Rezerwat przgydy „Jezioro Pogubie Wielkie”

Utworzony został w 1971 roku na powierzchni 610,80 hektarów jako rezerwat ornitologiczno – ichtiologiczny dla ochrony miejsc legowich i żerowisk ptaków wodno-blotnych, a także miejsc tarliskowych wielu gatunków ryb. Obecnie w zarządzie Nadleśnictwa Pisz jest wyspa o powierzchni 20,94 hektarów, położona na terenie

8 ŚCIEŻKA DYDAKTYCZNA „KADZIDŁOWSKI LAS”

Długość ścieżki: 1,5km

Początek ścieżki: Park Dzikich Zwierząt w Kadzidłowie

porach roku w lesie. Przy ścieżce oznaczono gatunki drzew i krzewów umożliwiając ich rozpoznawanie.

WARTO ZOBACZYĆ

9 Wieś Odoje - pomnikowe okazy jarządu szwedzkiego.

Są to ponad stu letnie drzewa stanowiące niegdyś aleję. Osiągają do 20 m wysokości. Ich pojedyncze ciemnozielone i plikowane liście od dołu są flicowato owłosione. Podobnie jak jarzębina mają dekoracyjne pomarańczowo-czerwone grona owoców, utrzymujące się na drzewie aż do zimy.

10 Głazowisko w Wojnowie

Na południe od wsi Wojnowa, w lesie, pomiędzy Jez. Duś, a drogą prowadzącą w kierunku szosy Szczytyno-Ruciane-Nida, znajduje się jedno z największych głażowisk na Mazurach. Na powierzchni 9 ha znajduje się ok. 13 500 głażów. Ochroną objęto pojedyncze głaży narzutowe, m.in. 2 głaży znajdujące się na południowy wschód od Wojnowa - jeden o obwodzie 975 cm i wysokości 1,2 m, drugi o obwodzie 700 cm i wysokości 1 m.

11 Ośrodek Edukacji Leśnej „Pizszka”

Baza edukacyjna mieści się w siedzibie Nadleśnictwa Pisz. Nadleśnictwo systematycznie podnosi świadomość ekologiczną wśród dzieci i młodzieży. Dzięki edukacji poznać można las w sposób niekonwencjonalny, w formie gier, zabaw i interaktywnych pomocy dydaktycznych. W ośrodku można obejrzeć również filmy

przyrodnicze, zwiedzić ekspozycję przyrodniczą (z eksponatami takimi jak: koś, jelen, sarna, dzik, bób i innymi), posłuchać głośów zwierząt. Integralną część OEL „Pizszka” stanowi atrium, ogródek botaniczny i krótka ścieżka edukacyjna usytuowana w bezpośrednim sąsiedztwie budynku Nadleśnictwa. W ciągu roku szkolnego organizowane są trzy cykle zielonych lekcji: jesieniny, w trakcie, którego dzieci zapoznają się między innymi ze szkółką leśną, zimowy dający możliwość

praktycznej nauki rozpoznawania tropów zwierząt w lesie oraz wiosenny, przybliżający dzieciom florę polskich lasów. Poza planowymi "zielonymi lekcjami" prowadzona jest również, w zależności od zapotrzebowania ze strony szkół, okazjonalna edukacja przyrodniczo-leśna (wykłady tematyczne określone przez szkołę, np. "Segregacja śmieci", "Polskie lasy", itd.). Ponadto